

Winning suppletiezand Noordzee 2007

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

13 juni 2006 / rapportnummer 1741-35

commissie voor de milieueffectrapportage

Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat
t.a.v. Directie Noordzee
Postbus 5807
2280 HV Rijswijk (ZH)

uw kenmerk
AMU/750

uw brief
30 maart 2006

ons kenmerk
1741-36/Do/ks

onderwerp
Advies voor richtlijnen voor het MER
Winning suppletiezand Noordzee 2007

doorkiesnummer
(030) 234 76 24

Utrecht,
13 juni 2006

Geachte staatssecretaris,

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over Winning suppletiezand Noordzee 2007.

Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie heeft twee opmerkingen die de scope van dit MER te boven gaan.

1. De Commissie constateert dat de informatie over het gehele kustbeheer benaderd wordt in afzonderlijke (m.e.r.- of SMB-)trajecten en daardoor fragmentarisch is. Het huidige kustbeheer bestaat in wezen uit twee onderdelen: het winnen van het zand en het suppleren ervan. Er is gekozen voor een aanpak met afzonderlijke informatietrajecten:

- voor het winnen van zand in 2007 en in de jaren 2008 en later: hiervoor worden m.e.r.-trajecten doorlopen;
- voor de zandsuppleties: hiervoor wordt een aantal m.e.r.- of SMB-trajecten doorlopen, in sommige gevallen is mogelijk (ook) een passende beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 aan de orde.

Dit richtlijnenadvies concentreert zich op de winning van suppletiezand in 2007. De Commissie acht het echter voor de besluitvorming van belang dat een volledig beeld ontstaat van de milieueffecten van de kustverdediging, met andere woorden de effecten ten gevolge van het winnen van het zand in samenhang met het suppleren. Daarom beveelt de Commissie u aan om met gebruik van de beschikbare of beschikbaar komende documenten een totaalbeeld samen te stellen. Dat zou bijvoorbeeld kunnen in de fase dat de m.e.r. voor de zandwinning vanaf 2008 wordt voorbereid. De initiatiefnemer heeft immers aangegeven dan een wat meer structurele studie te willen maken over de zandwinning ten behoeve van het kustbeheer.

Postadres Postbus 2345
3500 GH UTRECHT
Bezoekadres Arthur van Schendelstraat 800
Utrecht

telefoon (030) 234 76 66
telefax (030) 233 12 95
e-mail mer@eia.nl
website www.commissiemer.nl

2. Voor het verkrijgen van inzicht in het totale effect van het kustbeheer zullen waarschijnlijk leemten in kennis aan de orde zijn die zich nu ook al voordoen bij afzonderlijke projecten. Daarom zijn monitoring en evaluatie nodig om die leemten in kennis in te vullen, hetgeen overigens ook kan leiden tot nuttige informatie voor andere projecten die op stapel staan in de Noordzee. Om die reden heeft de Commissie in haar advies nadrukkelijk aandacht besteed aan monitoring en evaluatie.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag de vastgestelde richtlijnen krijgt toegestuurd.

Tevens ontvangt zij graag uw visie omtrent de aanbevelingen om een totaalbeeld te verkrijgen van de effecten van het kustbeheer en omtrent monitoring en evaluatie.

Hoogachtend,

drs. J.G.M. van Rhijn
Voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Winning suppletiezand Noordzee 2007

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Winning suppletiezend Noordzee 2007

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieueffectrapport over Winning suppletiezend Noordzee 2007,

uitgebracht aan de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat door de Commissie voor de milieueffectrapportage; namens deze

de werkgroep m.e.r.
Winning suppletiezend Noordzee 2007,

de secretaris

ir. F.D. Dotinga

de voorzitter

drs. J.G.M. van Rhijn

Utrecht, 13 juni 2006

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	1
3. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING.....	2
3.1 Achtergrond, probleemstelling en doel.....	2
3.1.1 Kustlijnbeheer en kustversterking.....	2
3.1.2 Winnen van suppletie zand	2
3.2 Beleidskader	3
3.3 Te nemen besluit(en).....	4
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	4
4.1 Voornemen	4
4.2 Bandbreedte alternatieven.....	4
4.3 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	5
5. REFERENTIE	6
6. MILIEUGEVOLGEN	7
6.1 Bodem, morfologie, water	7
6.2 Natuur	7
6.2.1 Ecologische effecten	7
6.2.2 Informatie voor de passende beoordeling.....	8
6.3 Overige	8
7. OVERIGE ONDERDELEN VAN HET MER.....	9
7.1 Vergelijking van alternatieven.....	9
7.2 Leemten in informatie.....	9
7.3 Evaluatieprogramma	9
7.4 Vorm en presentatie	9
7.5 Samenvatting van het MER	10

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 30 maart 2006 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in de Staatscourant nr. 71 d.d. 10 april 2006
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. INLEIDING

De Hoofdingenieur-directeur (HID) van de Regionale Dienst Noord-Holland van Rijkswaterstaat heeft een coördinerende rol inzake kustzaken. De HID heeft het voornemen om in 2007 zand te winnen uit de Noordzee om te gebruiken bij het reguliere kustonderhoud en bij verbetering van enkele Zwakke Schakels in de kustverdediging.

Voor de zandwinnings op de Noordzee zijn ontgrondingsvergunningen nodig van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat. Uit een uitspraak van de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State kan worden opgemaakt dat – vanwege de beoogde omvang in areaal van de zandwinnings ten behoeve van de kustsuppleties – bij het besluit over de ontgrondingsvergunningen milieueffectrapportage (m.e.r.) verplicht is. Er is gekozen voor een getrapte aanpak, waarbij eerst voor de suppletiezandwinnings in 2007 een m.e.r.-procedure wordt opgestart. De m.e.r.-procedure voor suppletiezandwinnings in 2008 en later volgt hierop.

Bij brief van 30 maart 2006 heeft de Staatssecretaris de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER)¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 71 van 10 april 2006².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r. – verder aangeduid als ‘de Commissie’³. Het bedoelt aan te geven welke informatie het MER moet bieden om het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

Via het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat heeft de Commissie kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt.

1. Een **transparante verkenning** naar winplaatsen binnen de zoekgebieden. Dit moet uitmonden in enkele alternatieven, waaronder in ieder geval het **meest milieuvriendelijke alternatief** (MMA). Elementen die daarbij een rol spelen zijn:

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ Zie voor de samenstelling bijlage 3.

⁴ Zie bijlage 4.

- a. locatiekeuzen bepaald door korrelgrootte, slibgehalte en ecologische condities;
 - b. tijdstip van winnen, met name om natuurwaarden te ontzien;
 - c. de wijze van winnen. Besteed hierbij aandacht aan strokenwinning, omdat dit mogelijk een vlottere rekolonisatie in kuilen oplevert. Ga bij de grote winning voor de kust van Noord-Holland Noord na of dieper winnen een optie is die milieuwinst zou kunnen opleveren.
2. De **gevolgen voor de ecologie**, waarbij met name aan de orde moeten komen:
 - a. de effecten van vertroebeling, zowel op de primaire productie als de doorwerking hiervan hoger in de voedselketen;
 - b. de verwachte snelheid van (her)ontwikkeling in en rondom de winplaatsen;
 - c. de verstoring op fauna door bepaalde exploratietechnieken, de winningen en de vaarbewegingen die samenhangen met de zandwinning;
 - d. de benodigde informatie voor de afweging in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.
 3. Een duidelijk beeld van de leemten in kennis van de effecten en hoe voorzien wordt in het verkrijgen van nieuwe kennis in de vorm van een **evaluatieprogramma**. Geef daarbij aan hoe kennis wordt verkregen:
 - a. over de huidige situatie (nulmetingen);
 - b. over de gevolgen van de zandwinningen (vertroebeling, verstoring, rekolonisatie).
 4. Een zelfstandig leesbare **samenvatting**, die leesbaar is voor een brede doelgroep en die een goede afspiegeling is van de inhoud van het MER.

3. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING

3.1 Achtergrond, probleemstelling en doel

3.1.1 Kustlijnbeheer en kustversterking

Presenteer in het MER het beleid van handhaving van de Basiskustlijn (BKL) en hoe dat in de praktijk tot nu toe is aangepakt door zand uit de Noordzee te suppleren. Geef tevens aan waar omwille van de veiligheid met voorrang kustversterkingsmaatregelen noodzakelijk zijn (Zwakke Schakels).

3.1.2 Winnen van suppletiezand

Geef in het MER aan:

- welke hoeveelheden zand in voorgaande jaren voor de suppleties zijn gewonnen en welke totale hoeveelheden in 2007 nodig zullen zijn voor BKL en de kustverdediging. Presenteer – zo mogelijk – ook een indicatie of een orde grootte van de benodigde hoeveelheden suppletiezand in een bepaalde periode era⁵. Dit om aan te geven of 2007 een bijzonder ‘suppletiejaar’ is, dan wel een ‘gebruikelijk’ jaar;

⁵ Naar keuze bijvoorbeeld een 5-jaar termijn 2008-2013 of een 10-jaartermijn 2008-2018. Geef ook aan of de stijgende zeespiegel in relatie tot het zekerstellen van het plaatareaal in het Waddengebied hierin is

- welke kustvakken in 2007 aangepakt worden en geef een indicatie van de kustvakken in de perioden erna (op kaart);
- welke korrelgrootte vereist is voor de suppleties⁶.

3.2 Beleidskader

Toets het initiatief in het MER aan de beleidsmatige en wettelijke kaders. Behandel hierbij tenminste:

- *Natuurbeschermingswet 1998* (Nbw): Deze wet geldt sinds oktober 2005 en is de Nederlandse implementatie van de Habitat- en Vogelrichtlijn. Het gaat met name om de gebiedsbescherming van Natura2000. Centraal staat of er (significante) negatieve gevolgen kunnen optreden voor habitats en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen gelden. De initiatiefnemer is van mening dat er winningen mogelijk zijn waarvan met zekerheid gesteld kan worden dat deze geen significante gevolgen zullen hebben op Natura2000. De Commissie adviseert om dit te onderbouwen in het MER. Daarbij dienen overigens niet alleen de Nederlandse Natura2000-gebieden te worden behandeld, maar ook de gebieden voor de Duitse en de Belgische kust, waaronder de Zeeuwse Banken;
- De *Nota Ruimte*, met de verdere uitwerking ervan in het *Integraal Beheerplan Noordzee 2015* (IBN2015). Voor het initiatief zijn belangrijk:
 - waar het initiatief gesitueerd is. Geef in het MER aan of de zoekgebieden voor zandwinning liggen binnen de territoriale zone alsook binnen de op IBN2015-kaart aangeduide kansrijke gebieden voor zandwinning. Ga ook in op de nieuwe inzichten over de gebieden met bijzondere ecologische waarden, waaronder de Kustzee benoorden Petten en de Voordelta⁷: geef aan welke winningen liggen in de nabijheid van deze gebieden en of dit consequenties heeft voor het initiatief;
 - het integrale toetsingskader:
 1. definiëren ruimtelijke claim;
 2. voorzorg;
 3. nut en noodzaak;
 4. locatiekeuze en ruimtegebruik;
 5. beperking van effecten en compensatie.
- *Tweede Regionaal Ontgrondingenplan Noordzee* (RON 2): Hierin staan aanvullende voorwaarden voor kleinschalige (reguliere) winning (minder dan 10 miljoen m³): “de zeebodem mag maximaal 2 meter verdiept worden (in vaargeulen 5 meter)” en “herhaalde reguliere winning op dezelfde winlocatie welke al eens 2 meter is verdiept is toegestaan maar wordt beschouwd als een diepere winning”. Bij grootschalige ontgrondingen (meer dan 10 miljoen m³) buiten de NAP doorgaande -20 meterdieptelijn kan er volgens het RON2 dieper gewonnen worden. Alle in de startnotitie genoemde winlocaties voor 2007 zijn ingeschat op een volume minder dan 10 miljoen m³. Van de suppletiezandwinningen is de winning bij Noord-Holland Noord veruit de grootste en als nadere studie uitwijst dat meer zand nodig is, dan kan dit wellicht een groter volume bedragen dan 10 miljoen m³.

verdisconteerd. Als gas gewonnen gaat worden onder het Waddengebied vormen de extra suppleties ter aanvulling van de bodemdalingsschotel in de kombergingen Pinkegat en Zoutkamperlaag een speciaal aandachtspunt. Zie ook de reacties van Stichting de Noordzee en het Ministerie van LNV (bijlage 4: nrs. 2 en 3).

⁶ Uit de bronkaart van het ministerie van Verkeer en Waterstaat, directie Noordzee, maakt de Commissie overigens op dat in het beoogde zoekgebied Ameland erg fijn zand voorkomt (zie ook startnotitie, figuur 2.2). Dit is wellicht minder geschikt als suppletiezand.

⁷ Zie ook de reactie van het Ministerie van LNV (bijlage 4: nr. 3).

- Het beleid omtrent schaarse bouwgrondstoffen, met name de mogelijkheid voor gecombineerde winning van beton- en metselzand: Geef in het MER nader aan welke status de bouwgrondstoffentoets van de *Nota Ruimte* heeft⁸ en welke betekenis dit heeft voor de suppletiezandwinningen.
- Geef in het MER aan wat de status is van de *ICES Guidelines for the management of marine sediment extraction*, die zijn geformuleerd in het kader van OsPar, en wat dit betekent voor het initiatief⁹.

3.3 Te nemen besluit(en)

Voor het initiatief zijn ontgrondingsvergunningen nodig. Geef in het MER aan welke overheidsinstantie bevoegd gezag is. Geef tevens aan of voor iedere locatie afzonderlijk ontgrondingsvergunningen zijn beoogd, of dat het gaat om een 'collectieve' vergunning. Geef tevens aan of er vergunningen nodig zijn in het kader van de Nbw.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

4.1 Voornemen

Geef in het MER per zoekgebied de zandbehoefte aan (volume). Presenteer de oppervlakte die op grond van het voornemen voor iedere winning noodzakelijk is. Houd daarbij rekening met:

- Baggertechniek en winningsdiepte: de toegepaste baggertechniek en de diepte van winnen bepalen het aangetaste oppervlak;
- Talud: het direct aangetaste gebied is hierdoor enigszins groter;
- Zand- en slibverliezen: met name door overflow.

Geef aan de hand van een duidelijke overzichtskaart aan waar in de zoekgebieden, voor zover bekend, winbaar suppletiezand in de bodem kan worden verwacht en welke slibgehalten daar aanwezig zijn. Geef aan hoe de exploratie uitgevoerd zal worden (boren, seismisch) en hoe wordt gehandeld als het zand niet geschikt is.

4.2 Bandbreedte alternatieven

Voor de ontwikkeling van alternatieven – waaronder in ieder geval het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) – is het eerst noodzakelijk dat het MER aangeeft welke variatiemogelijkheden er zijn. Bij elk alternatief moet worden aangegeven welke preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen (kunnen) worden getroffen. Verwijs hierbij naar het wettelijk en beleidskader.

⁸ In de *Nota Ruimte* staat hierover:

- “de effecten op de bouwgrondstoffenvoorziening moeten worden betrokken in de afweging;
- er moet rekening worden gehouden met de geologische voorkomens van schaarse bouwgrondstoffen als beton- en metselzand, grind, kalksteen, klei voor de grofkeramische industrie en zilverzand, om zo de winningmogelijkheden voor toekomstige generaties niet te belemmeren;
- er moet worden afgewogen of in combinatie met andere functies winning van oppervlaktedelfstoffen mogelijk is (multifunctionele winning). Hierbij wordt het dieper maken van de ontgraving dan strikt noodzakelijk is voor de gewenste functie of eindbestemming niet uitgesloten”.

⁹ Zie ook de reactie van Stichting de Noordzee (bijlage 4: nr. 2), die hierop wijst.

Technische randvoorwaarden

Geef aan of er voor het initiatief harde technische voorwaarden bestaan die van invloed kunnen zijn op mogelijke alternatieven, bijvoorbeeld in welk seizoen de zandwinningen/suppleties kunnen worden uitgevoerd.

Zoekgebieden

Geef aan welke zoekgebieden zijn gedefinieerd waarbinnen de respectievelijke winningslocaties gevonden moeten worden¹⁰. Geef aan welke delen van zoekgebieden bij voorbaat zijn uitgesloten vanwege 'harde' restricties. Denk daarbij aan kabels, buisleidingen, olie- en gaswinning, archeologische vondsten (o.a. waardevolle scheepswrakken), scheepvaartroutes, ankerplaatsen. Geef vervolgens per zoekgebied aan hoeveel areaal resteert om de zandbehoefte te dekken.

4.3 Meest milieuvriendelijk alternatief

Er dient in ieder geval in het MER een meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) te worden ontwikkeld. Het MMA moet:

- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu;
- technisch haalbaar zijn;
- binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

De Commissie meent dat het belangrijkste thema binnen het MMA het beperken van aantasting van natuurwaarden is¹¹. Voor natuur zijn de belangrijkste factoren:

- Locatiekeuze: hierbinnen zijn verschillende elementen aanwezig:
 - vanwege vertroebeling dient in MMA-verband voldoende afstand tot Natura2000-gebieden in acht te worden genomen;
 - geen zandwinningen ter plaatse van voorkomens van levende schelpenbanken, voorkomens van concentraties verstoringgevoelige beschermde soorten (sommige vissen, alle zeevogels, alle zeezoogdieren) en arealen waar een relatief hoog slibgehalte voorkomt in de zandfractie¹² dan wel een kleine korrelgrootte voorkomt.
- Winningsdiepte: alhoewel het RON2 dit in principe niet propageert voor kleinschalige winningen, kan dieper winnen in het kader van MMA nuttig blijken. Dit omdat minder zeeoppervlak wordt aangetast, waardoor minder bentische organismen worden vernietigd die met name in de bovenste 30 centimeter van de bodem leven. Een nadeel van dieper winnen kan de trager verlopende rekolonisatie zijn.

¹⁰ In de startnotitie zijn de zoekgebieden voor de suppleties in 2007 op kaart gegeven. De initiatiefnemer heeft laten weten dat deze ruim genoeg zijn begrensd om voor de daadwerkelijke winningen locaties te kunnen vinden die de zandbehoefte kunnen dekken.

¹¹ Dit blijkt overigens ook uit de aandachtspunten die door Stichting de Noordzee zijn aangedragen (bijlage 4: nr. 2).

¹² Winning van relatief slibarm zand geeft een beperkte slibpluim (vertroebeling) en heeft dus weinig negatieve effecten op de primaire productie. Recent is overigens bekend geworden dat aan slibdeeltjes gebonden gifstoffen (dioxines, PCB's, furanen) waarschijnlijk een hoofdrol hebben gespeeld bij het uitsterven van de paling (zie: A.P.Palstra, V.J.T. van Ginneken, A.J.Murk & G.E.E.J.M. van den Thillart: *Are dioxin-like contaminants responsible for the eel (Anguilla anguilla) drama?* in: *Naturwissenschaften*. 2006 Mar; 93(3):145-148). Zeker in zoekgebieden die liggen aan de mondingen van Rijn, Maas en Schelde zijn hoge concentraties aan slib gebonden gifstoffen te verwachten, zodat ook om die reden in MMA-verband gezocht zou moeten worden naar slibarm suppletiezand.

- Tijdstip van winnen-suppleren: vanwege de paaiplaatsen en opgroeigebieden (kinderkamerfunctie) langs de kust is het milieugunstiger om winningen te laten plaatsvinden in de herfst en in de winter, maar voor wintergasten is een ander seizoen te prefereren¹³.
- Rekolonisatie: mogelijk kunnen locaties gekozen worden waar een snelle rekolonisatie mag worden verondersteld en mogelijk is strokenwinning milieugunstiger vanwege een snellere rekolonisatie in de kuilen (nadeel is groter beïnvloed gebied).

5. REFERENTIE

De huidige situatie inclusief de autonome ontwikkeling kan dienen als referentie, waartegen de effecten van de alternatieven kunnen worden afgezet. Dit houdt in: voortzetting van BKL en kustverdediging (beleid in uitvoering of reeds voorgenomen beleid) zonder de zandwinningen op deze zoeklocaties.

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in de zoekgebieden, inclusief de autonome ontwikkeling volgens vigerend beleid. Het gaat daarbij vooral om:

- de ecologische waarden en kwetsbaarheid binnen de potentiële zoekgebieden. Geef duidelijk begrensd op kaart aan: de Natura2000-gebieden, de ecologische hoofdstructuur, de ecologische waardevolle en kwetsbare gebieden en de gebieden met hogere biodiversiteit;
- de beschermde soorten;
- bodemorganismen, inclusief bodemvissen;
- de functie van de banken en de bewegende zandribbels in het morfologische systeem en de mogelijke ecologische betekenis ervan. Hierbij is speciale aandacht nodig voor de Zeeuwse banken¹⁴;
- een 'visserij-gebruikskaat' van het gehele studiegebied;
- de ligging van, alsmede de veiligheidszones langs bestaande of geplande kabels en transportleidingen en olie- en gaswinningsplaatsen;
- waar zich in het studiegebied archeologische, cultuurhistorische (zoals scheepswrakken) en aardkundige waarden (zoals combinatie van verschillende morfologische vormen (banken + ribbels) met andere habitats) kunnen bevinden.

Geef duidelijk aan waar reeds zand gewonnen wordt of is. Geef aan welke activiteiten naar verwachting in 2007 zullen interfereren met de beoogde suppletiezandwinningen.

¹³ Onder de wintergasten bevinden zich onder andere de duikers, die opgenomen zijn in de Annex I van de Vogelrichtlijn.

¹⁴ Rijkswaterstaat wil gaan winnen in het bijzondere gebied van deze banken, namelijk in hun meest zuidwestelijke plangebied voor de kop van Schouwen. Dit ligt midden in het ecologisch en morfologische bijzondere gebied Zeeuwse Banken.

6. MILIEUGEVOLGEN¹⁵

6.1 Bodem, morfologie, water

Geef inzicht in de gesteldheid van bodem, de geomorfologie en de waterkwaliteit voor, tijdens en na de winning, in het bijzonder in verband met de ecologische effecten die daarmee samenhangen. Ga per effect in op de (on)omkeerbaarheid, hersteltijd en mate van herstel. Besteed aandacht aan de invloed op:

- korrelgrootte(verdeling), slibgehalte, organische stof-gehalte;
- de lokale stromingen, golf-, zand- en slibbeweging en de aan-/afwezigheid van zandribbels en banken;
- de mate van opwerveling van en vertroebeling door slib en zand tijdens het winnen en het mogelijk op zee sorteren;
- de mate van afzetting van dit zand en slib in de omgeving van de winplaats (ruimteschaal van de processen);
- de waterkwaliteit (doorzicht, lichtdoordringing, zuurstofgehalte);
- de mogelijke effecten van de vorm, omvang en diepte van de ontgroning op de morfologische ontwikkelingen van zeebodem, kust en Waddenzee.

6.2 Natuur

6.2.1 Ecologische effecten

Geef de ecologische effecten aan van de winning en van de veranderde bodemsamenstelling na de winning. Besteed ten minste aandacht aan:

- effecten op het pelagische ecosysteem, waaronder de effecten van extra vertroebeling op primaire en secundaire productie, op algensoortensamenstelling, op zichtjagers en op vissenlarven en -eieren, op paaiplaatsen en kinderkamers;
- effecten op stapelvoedsel, zoals bodemdieren en vissen;
- de mogelijke doorwerking voor predatoren, met name roofvissen, vogels en zeezoogdieren;
- (rust)verstoring van (avi)fauna;
- de mogelijke effecten van onderwatergeluid op zeezoogdieren en zeevogels. Indien exploraties seismisch plaatsvinden, dan dient ingegaan te worden op de schade die dit kan hebben voor walvisachtigen;
- de mogelijke effecten van de vorm, omvang en diepte van de ontgroning op de ecologische ontwikkelingen van zeebodem, kust en Waddenzee;
- de snelheid van ecologische (her)ontwikkeling in en rondom de winplaats na winning.

Speciale aandacht is nodig voor de gevoelige locaties: ga in op eventuele verschillen van winningen in verschillende seizoenen.

¹⁵ De Commissie geeft in dit hoofdstuk aan welke milieugevolgen in het MER aandacht verdienen. De Commissie wijst erop dat in het *Tweede Structuurschema Oppervlaktedelfstoffen* (voorgenomen Planologische Kernbeslissing, maar niet vastgesteld, dus niet vigerend) en in de *ICES Guidelines for the management of marine sediment extraction* (OsPar) meer gedetailleerdere milieuaspecten aan de orde komen. Wellicht kunnen deze documenten geraadpleegd worden bij het opstellen van het MER. Zie ook de reacties van Stichting de Noordzee en het Ministerie van LNV (bijlage 4: nrs. 2 en 3) die hierop wijzen.

6.2.2 Informatie voor de passende beoordeling

Ingegeven door wetgeving en jurisprudentie, is in de besluitvormingspraktijk het afwegingskader van de Natuurbeschermingswet 1998 een bepalende factor geworden voor projecten die van invloed kunnen zijn op beschermde natuur in het Natura2000-netwerk. Kenmerkend aan dit afwegingskader is dat de overgelegde informatie voldoende gedetailleerd, volledig en actueel moet zijn om de vergunningverlener in staat te stellen om te beoordelen of het initiatief van invloed kan zijn op de instandhoudingsdoelen.

Wil een project doorgang kunnen vinden, dan is het eerst belangrijk om in de oriëntatiefase uitsluitel te krijgen omtrent mogelijke significante gevolgen. Als daar uitkomt dat er zeker geen negatieve gevolgen zullen zijn, dan is geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig. Als daar uitkomt dat er wel gevolgen zijn, maar dat die met zekerheid niet significant zullen zijn, dan volgt de verslechterings- en verstoringstoets. Indien in de oriëntatiefase significante gevolgen niet met zekerheid kunnen worden uitgesloten, dan moet een passende beoordeling op grond van de Nbw hierover uitsluitel geven. Indien dit aangeeft dat niet met zekerheid significante gevolgen zijn uit te sluiten, dan volgen de zogenaamde ADC-criteria¹⁶. Hierin moet worden vastgesteld of het plan gevolgen heeft voor de natuurlijke kenmerken van het Natura2000-gebied; hiervoor zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd. In de praktijk is de lijn ontwikkeld dat het MER de informatie geeft om de afweging in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 te kunnen maken.

Geef daarom in het MER aan welke habitats en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen gelden mogelijk beïnvloed kunnen worden door het voorplan. Presenteer en onderbouw de verwachte effecten door de activiteit in het MER. Hierbij is ook inzicht nodig in de cumulatieve effecten die kunnen ontstaan door andere activiteiten (andere zandwinningen, maar ook andere menselijke activiteiten in het gebied zoals de bodemberoerende visserij).

6.3 Overige

Geef aan:

- in welke mate de winning tijdens en na de uitvoering effecten heeft voor de visserij op en in de omgeving van de winplaatsen;
- welke effecten kunnen optreden op cultuurhistorische, archeologische en aardkundige waarden;
- welke gevolgen kunnen bestaan voor kabels en leidingen;
- welk risico van aanvaring kan optreden (na het treffen van veiligheidsmaatregelen).

¹⁶ Bepalen of er reële Alternatieven zijn (het kan ook gaan om een andere locatie), bepalen of er Dwingende redenen van groot openbaar belang zijn; als het plan toch doorgang vindt, dan dient vooraf Compensatie van natuur gerealiseerd te zijn.

7. OVERIGE ONDERDELEN VAN HET MER

7.1 Vergelijking van alternatieven

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden. Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

7.2 Leemten in informatie

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat kan worden beoordeeld wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie. Beschrijf:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit.

7.3 Evaluatieprogramma

De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat moet bij het besluit over de ontgrondingsvergunningen aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Geef in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

Gezien de vele activiteiten die op de Noordzee op de rol staan en de mogelijk grote hiaten in kennis over (de effecten op) het Noordzeesysteem, merkt de Commissie dit aan als een nadrukkelijk aandachtspunt. De Commissie adviseert om:

- nuttig gebruik te maken van onderzoeken die beschikbaar zijn of komen bij andere ontwikkelingen zoals de ecologische nulmetingen ten behoeve van de Tweede Maasvlakte en de windturbineparken;
- een programma te geven hoe de informatie zal worden verkregen over:
 - de lokale effecten van overflow;
 - de grootschalige slibpluim;
 - rekolonisatie van de putten in de praktijk.

7.4 Vorm en presentatie

Communicatie en draagvlak zijn de basis voor succes. Dit vereist een heldere betoogtrant en uitstekend beeldmateriaal. Met name de vertaling van alterna-

tieven in eenduidig kaartmateriaal verdient aandacht. De onderlinge vergelijking van alternatieven dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- recent kaartmateriaal te gebruiken, kaarten duidelijk en op een afdoende schaalniveau weer te geven, de gehanteerde namen op kaart te presenteren en de kaarten te voorzien van een duidelijke legenda.

7.5 Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- hoe in de planprocedure en de m.e.r.-procedure wordt omgegaan met onzekerheden;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- de scenario's waarbinnen alternatieven zijn beschouwd;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het MMA en voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis;
- het beoogde evaluatieprogramma.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Winning suppletie-zand Noordzee 2007

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 30 maart 2006 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Ministerie van Verkeer en Waterstaat		Rijkswaterstaat										
Commissie voor de m.e.r. t.a.v. mevrouw M. van Eck Postbus 2345 3500 GH UTRECHT		<table border="1"><tr><td></td><td>Commissie voor de milieueffectrapportage</td></tr><tr><td>ingekomen :</td><td>31 MAART 2006</td></tr><tr><td>nummer</td><td>10x</td></tr><tr><td>dossier</td><td>1741-1+2</td></tr><tr><td>kopie naar :</td><td>W/BL</td></tr></table>		Commissie voor de milieueffectrapportage	ingekomen :	31 MAART 2006	nummer	10x	dossier	1741-1+2	kopie naar :	W/BL
	Commissie voor de milieueffectrapportage											
ingekomen :	31 MAART 2006											
nummer	10x											
dossier	1741-1+2											
kopie naar :	W/BL											
Contactpersoon F. de Roo Datum 30 maart 2006 Ons kenmerk AMU/ 750 Onderwerp Startnotitie MER winning suppletiezand Noordzee 2007.	Doorkiesnummer 070 3366735 Bijlage(n) 1 (10 ex) Uw kenmerk -											
Geachte mevrouw Van Eck,												
Hierbij zend ik u de op 30 maart 2006 ontvangen Startnotie (10 exemplaren) behorende bij de milieueffectrapportage voor zandwinning in de Noordzee ten behoeve van de suppleties in 2007												
De startnotitie ligt ter inzage van 11 april 2006 tot en met 22 mei 2006. Het inspraakpunt van Verkeer en Waterstaat zal de inspraakreacties verzamelen en deze kort na deze termijn aan u toesturen.												
Ik verzoek u om advies zoals omschreven in artikel 7.14 van de Wet Milieubeheer.												
Hoogachtend, DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT, namens deze, DE HOOFDINGENIEUR-DIRECTEUR RIJKSWATERSTAAT - NOORDZEE, namens deze, het hoofd van de afdeling Beleidsuitvoering Waterbeheer (wnd.),												
												
mevrouw drs. J.G.M. Wijering												
RWS Noordzee Postadres Postbus 5807, 2280 HV Rijswijk (ZH) Bezoekadres Lange Kleiweg 34	Telefoon 070 336 66 00 Fax 070 390 06 91 Internet www.noordzee.org											
Bereikbaar met tram 17 vanaf Den Haag HS en Den Haag CS. 5 minuten loopafstand vanaf station Rijswijk.												

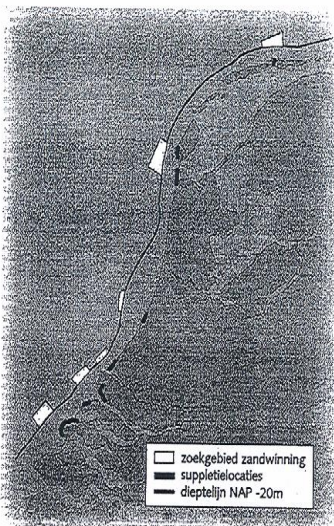
BIJLAGE 2

Kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 71 d.d. 10 april 2006

Inspraak startnotitie m.e.r. winning suppletiezand Noordzee 2007

P.1741

Van 11 april tot en met 22 mei 2006 ligt de startnotitie voor de milieu-effectrapportage winning suppletiezand Noordzee 2007 (hierna: de startnotitie) ter inzage. De startnotitie doorloopt een procedure overeenkomstig de Algemene wet bestuursrecht en de Wet milieubeheer. Op grond daarvan kunt u tot en met 22 mei 2006 uw mening geven over de inhoud van de startnotitie.

Achtergrond

Jaarlijks wordt langs de kust van de Noordzee zand toegevoegd. Daarmee worden de bestaande kustlijn en het bestaande kustfundament behouden als onderdeel van de bescherming tegen de zee. Dit zand wordt gewonnen in de Noordzee. Daarvoor is een ontgrondingsvergunning nodig van de Inspectie Verkeer en Waterstaat namens de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat. Deze vergunning moet zijn voorzien van een locatiespecifiek milieu-effectrapport (MER), omdat de beoogde

winningen zullen plaatsvinden in gebieden binnen de 12-mijls-zone. Daarnaast gaat het om een winningslocatie van meer dan 100 hectare of een aantal winningslocaties die tezamen 100 hectare of meer omvatten én die in elkaars nabijheid liggen, waarvan in het Besluit m.e.r. bepaald is dat deze activiteiten m.e.r.-plichtig zijn.

De startnotitie

Met deze startnotitie maakt de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat het voornemen bekend om een milieu-effectrapportage te starten naar het winnen van het benodigde zand in 2007 voor de uitvoering van suppleties op de kustlijn bij Ameland, Texel, Noord-Holland Noord, Delfland (Zuid-Holland), Voorne (Zuid-Holland) en Schouwen (Zeeland) - zie kaartje. In de startnotitie worden onder meer beschreven om welke activiteit het gaat, welke alternatieven worden behandeld en welke effecten worden onderzocht.

Waar kunt u de startnotitie inzien?

De startnotitie kunt u inzien van 11 april tot en met 22 mei 2006 tijdens de reguliere openingstijden, op de volgende locaties:

- de bibliotheken van de volgende diensten van Rijkswaterstaat: Noord-Holland in Haarlem (Toekanweg 7), Zuid-Holland in Rotterdam (Boompjes 200), Noord-Nederland in Leeuwarden (Zuidersingel 3), Zeeland in Middelburg (Poeiendaelesingel 18) en Noordzee in Rijswijk (Lange Kleiweg 34);
- de receptie van de Inspectie Verkeer en Waterstaat in Lelystad (Noorderwagenplein 6);
- de hoofdvestigingen van de openbare bibliotheken in Haarlem, Rotterdam, Leeuwarden, Groningen en Middelburg;
- de bibliotheek van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat in Den Haag.

U kunt de startnotitie ook downloaden via www.inspraakvenw.nl.

Hoe kunt u inspreken?

U kunt zowel schriftelijk als mondeling op de startnotitie reageren. Uw schriftelijke reactie kunt u tot en met 22 mei 2006 sturen naar:

Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat
Winning suppletiezand Noordzee 2007
Postbus 30316
2500 GH Den Haag

Uw inspraakreactie kunt u ook via internet versturen:
www.inspraakvenw.nl.

Als u mondeling wilt inspreken, kunt u dit vóór 5 mei 2006 kenbaar maken aan het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat, telefoon 070 351 96 04. Overigens kan eenieder mondeling inspreken gedurende de gehele inspraaktermijn.

U kunt ons verzoeken uw persoonlijke gegevens niet openbaar te maken.

Wat gebeurt er met uw reactie?

Het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat bundelt alle reacties en stuurt deze onder andere naar de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en de Commissie voor de milieu-effectrapportage. Deze commissie adviseert de Staatssecretaris over de richtlijnen voor de inhoud van het MER. Mede op basis van de inspraakreacties en de adviezen, stelt de Staatssecretaris de richtlijnen vast. De richtlijnen vormen het vertrekpunt voor het opstellen van het MER. Op het MER en de vergunning-aanvraag kunt u te zijner tijd opnieuw inspreken.

Nadere informatie

Voor het verkrijgen van een exemplaar van de startnotitie en/of het verkrijgen van nadere informatie over de inhoud ervan, kunt u contact opnemen met Rijkswaterstaat Noordzee, de heren F. de Roo, telefoon 070 336 67 35 of A.C. Dijkshoorn, telefoon 070 336 66 42.

Voor informatie over de inspraakprocedure kunt u zich wenden tot het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat, telefoon 070 351 96 04.

Inspectie Verkeer en Waterstaat

Inspraakpunt
Verkeer en Waterstaat

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Regionale Dienst Noord-Holland van Rijkswaterstaat

Bevoegd gezag: Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat

Besluit: ontgrondingsvergunning

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C16.1

Activiteit: winning van suppletiezand in 2007 voor het basiskustlijnbeheer en voor de aanpak van een aantal zwakke schakels in de kustverdediging

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 27 april 2006

richtlijnenadvies uitgebracht: 13 juni 2006

Bijzonderheden: Jaarlijks wordt langs de Noordzeekust zand aangebracht (suppleties), bedoeld om de basiskustlijn te handhaven of om zwakke schakels in de kustverdediging te verstevigen. Dit zand wordt gewonnen in de Noordzee-kuststrook buiten de doorgaande -20 meter dieptelijn NAP en binnen de 12-mijlszone. Rijkswaterstaat doorloopt een milieueffectrapportage (m.e.r.) voor de winningen ten behoeve van de suppleties in 2007. Later volgt m.e.r. voor de winningen voor 2008 en de daaropvolgende 3 à 4 jaar.

De Commissie adviseert om in het MER voor de suppletiezandwinningen in 2007 de volgende aspecten te behandelen:

1. Een transparante verkenning naar winplaatsen binnen de zoekgebieden. Dit moet uitmonden in enkele alternatieven, waaronder in ieder geval het meest milieuvriendelijke alternatief. Varieer daarbij met locatiekeuzen, tijdstip van winnen en de wijze van winnen.
2. De gevolgen voor de ecologie, waarbij met name aan de orde moeten komen: de effecten van vertroebeling, de verwachte snelheid van (her)ontwikkeling in en rondom de winplaatsen, verstoring van fauna en de benodigde informatie voor de afweging in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.
3. Een duidelijk beeld van de leemten in kennis over effecten en hoe voorzien wordt in het verkrijgen van nieuwe kennis in de vorm van een evaluatieprogramma.

De Commissie vraagt in de begeleidende brief aan het bevoegde gezag ook aandacht voor een volledig beeld van de milieueffecten van de kustverdediging, met andere woorden de effecten tengevolge van het winnen van het zand in samenhang met het suppleren, en monitoring en evaluatie. Dat hoeft niet in het MER voor de suppleties in 2007, maar de Commissie geeft in overweging om met gebruik van de beschikbare of beschikbaar komende documenten een totaalbeeld samen te stellen.

Samenstelling van de werkgroep:

drs. M. Leopold

drs. R.W. van Oostrum

drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

prof.dr.ir. M.J.F. Stive

Secretaris van de werkgroep: ir. F.D. Dotinga

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	20060516	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek	Amersfoort	20060530
2.	20060522	Stichting de Noordzee	Utrecht	20060530
3.	20060519	Ministerie van LNV	Den Haag	20060530

**Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Winning suppletiezand Noordzee 2007**

De Hoofdingenieur-directeur (HID) van de Regionale Dienst Noord-Holland van Rijkswaterstaat heeft een coördinerende rol inzake kustzaken. De HID heeft het voornemen om in 2007 zand te winnen uit de Noordzee om te gebruiken bij het reguliere kustonderhoud en bij verbetering van enkele Zwakke Schakels in de kustverdediging. Voor de zandwinningen op de Noordzee zijn ontgrondingsvergunningen nodig van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat. Uit een uitspraak van de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State kan worden opgemaakt dat – vanwege de beoogde omvang in areaal van de zandwinningen ten behoeve van de kustsuppleties – bij het besluit over de ontgrondingsvergunningen milieueffectrapportage (m.e.r.) verplicht is. Er is gekozen voor een getrapte aanpak, waarbij eerst voor de suppletiezandwinningen in 2007 een m.e.r.-procedure wordt opgestart. De m.e.r.-procedure voor suppletiezandwinningen in 2008 en later volgt hierop.

ISBN 90-421-1814-8